

Chovateľské ukazovatele výroby mlieka v rokoch 2006–2010

Z. Krupová,¹ M. Michaličková,¹ E. Krupa²

¹Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra, ²Výskumný ústav živočíšnej výroby Praha

Súhrn

Cieľom článku bolo charakterizovať základné produkčné, resp. chovateľské ukazovatele dojného dobytku v podnikoch evidovaných v databáze Centra výskumu živočíšnej výroby v Nitre (CVŽV) v rokoch 2006 až 2010. Podniky zamerané na chov dojnic hospodárili v priemernej nadmorskej výške 491 metrov prevažne na chovy holsteinského plemena a jeho krížencov. Stáda s priemernou veľkosťou 322 kusov dojnic, plodnosťou 88 % a úhynom dojnic 6 %, dosahovali mliekovú úžitkovosť 15,99 kg mlieka na krmný deň (KD) dojnice s trhovosťou mlieka na úrovni 93 %. Priemerná produkčná dĺžka života kráv bola 3,14 laktácií, vek pri prvom otelení bol 963 dní a dĺžka medziobdobia 439 dní.

Kľúčové slová: chovateľské ukazovatele, chov dojnic, mlieko

Summary

The aim of this article was to characterize the main production and breeding indicators of the cattle farms registered in the database of Animal Production Research Centre Nitra (APRC) in the years 2006–2010. Companies of dairy cattle farmed at an average altitude of 491 m. a. s. The dominant breed was Holstein and its productive crosses. For evaluated herds the average size of 322 cows, fertility 88 %, cows mortality 6 %, milk yield 15,99 kg per feeding day (FD) and marketability of milk on 93 % was found. Other parameters were: average number of lactations per lifetime of cows 3.14, age of first calving 963 FD and the average calving interval 439 FD were specified.

Key words: quantitative indicators, qualitative indicators, milk

Úvod

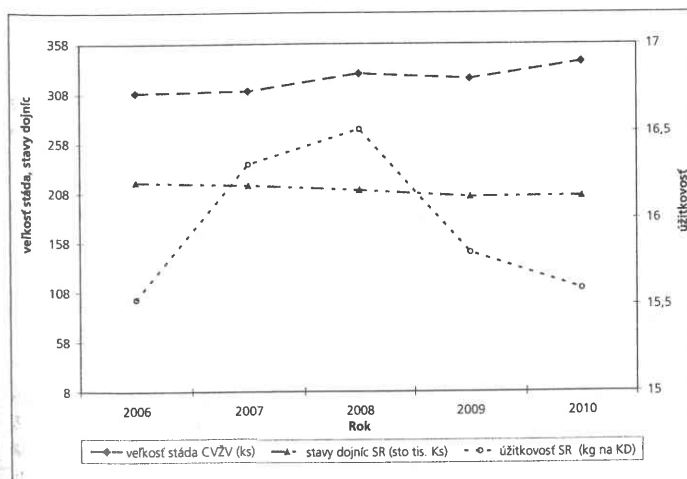
Chov dobytku (či už dojeného, alebo nedojeného) by mal byť v každom modernom hospodárstve považovaný za nosné odvetvie, nakoľko plní produkčné a mimoprodukčné funkcie (Daňo a kol., 2007). Produkčná funkcia predstavuje výrobu kvalitných produktov pre domácu spotrebu, ktoré je možné v súlade s medzinárodnými dohovormi realizovať aj na zahraničných

trhoch. Mimoprodukčná funkcia zasa súvisí so schopnosťou zlepšovať kultúrny charakter krajiny (Strapák, 2002). Živočíšne produkty navyše zabezpečujú takmer polovicu spotreby bielkovín obyvateľov na Slovensku. Cieľom každého chovateľa by preto malo byť vytvorenie takých podmienok pre zvieratá, aby dokázali svoje produkčné vlastnosti realizovať v plnej miere (Brestenský a kol., 2002).

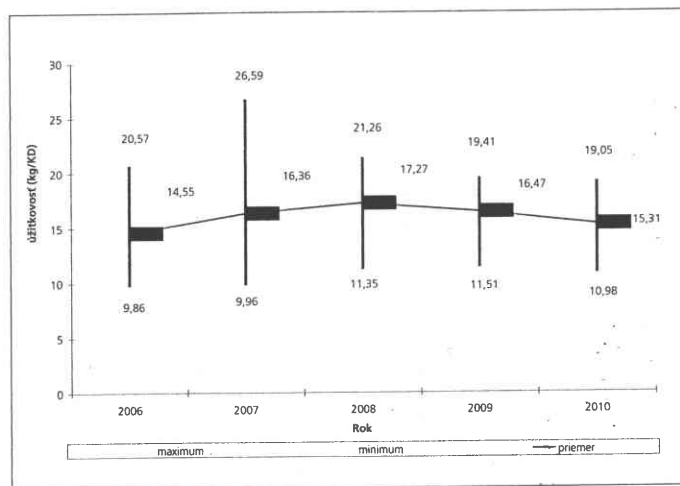
Materiál a metodika

Najvýznamnejšie chovateľské (kvantitatívne a kvalitatívne) ukazovatele, ktoré súčasne determinovali aj ekonomiku výroby mlieka, boli hodnotené za obdobie rokov 2006 až 2010. Analyzovaný súbor tvorilo 15 chovateľov dojného dobytku, evidovaných v databáze CVŽV Nitra. Zdrojmi údajov boli obrátové súpisky zvierat, výsledky kontroly úžitkovosti mliekového dobytku

a detailné konzultácie ukazovateľov s manažmentom sledovaných chovov. Na zhodnotenie dosiahnutých výsledkov bola využitá metóda komparácie dosiahnutých výsledkov s priemernými ukazovateľmi za Slovensko. Údaje o úrovni týchto ukazovateľov za SR boli čerpané zo zdrojov Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva (VÚEPP), Plemenárskych služieb Slovenskej republiky (PS

Graf 1 – Veľkosť stáda, stavy dojnic a úžitkovosť v rokoch 2006–2010

Graf 2 – Intervaly mliekovej úžitkovosti chovov CVŽV v rokoch 2006–2010

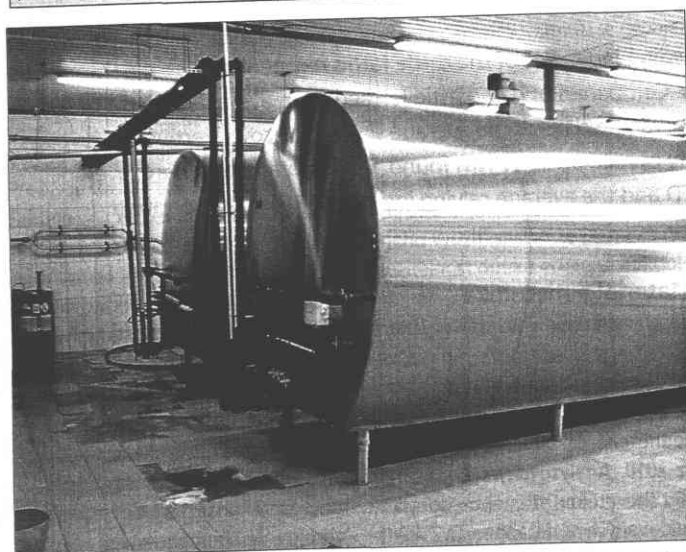

Tab. 1 – Chovateľské ukazovatele dojných stád CVŽV v rokoch 2006–2010

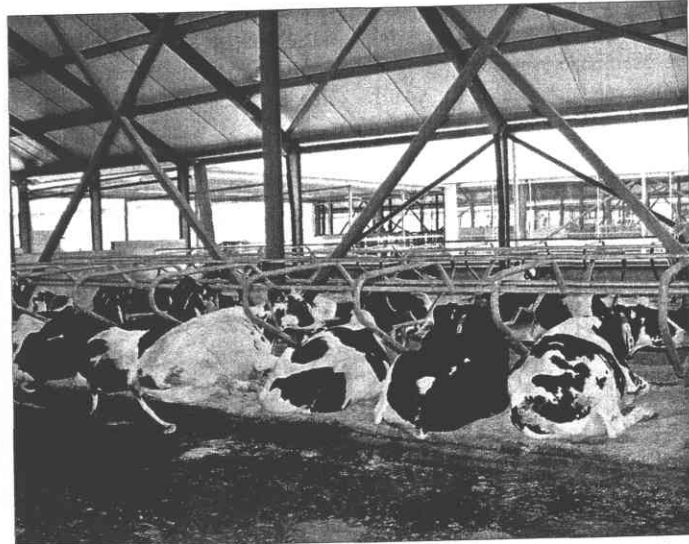
	2006	2007	2008	2009	2010
Nadmorská výška (m. n. m)	517	515	462	500	460
Priemerný počet laktácií	3,13	3,07	3,01	2,95	2,91
Priemerná dĺžka laktácie (LD)	295	296	296	296	296
Obsah tuku (%)	3,97	4,02	4,13	4,09	3,97
Obsah bielkovín (%)	3,25	3,22	3,23	3,24	3,27
Trhovosť mlieka (%)	91	92	92	90	90
Vek pri 1. otelení (KD)	910	911	897	886	874
Dĺžka medziobdobia (KD)	426	424	428	428	429

Tab. 2 – Chovateľské ukazovatele dojných stád na Slovensku v rokoch 2006–2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Priemerný počet laktácií	3,13	3,07	3,01	2,95	2,91
Priemerná dĺžka laktácie (LD)	295	296	296	296	296
Obsah tukov (%)	3,97	4,02	4,13	4,09	3,97
Obsah bielkovín (%)	3,25	3,22	3,23	3,24	3,27
Trhovosť mlieka (%)	91	92	92	90	90
Plnenie mliečnej kvóty (%)	97,2	93,7	95	89,4	79
Vek pri 1. otelení (KD)	910	911	897	886	874
Dĺžka medziobdobia (KD)	426	424	428	428	429

Ilustrační Foto Lukáš Rytina

Ilustrační Foto Lukáš Rytina

SR), Štatistického úradu Slovenskej republiky (ŠÚ SR) a databázy EUROSTAT.

Výsledky a diskusia

Hodnotené podniky zamerané na chov mliekového dobytky boli situované v nížinných, podhorských aj horských oblastiach Slovenska s priemernou nadmorskou výškou 491 metrov. Pre analyzované chovy bol charakteristický voľný systém ustajnenia dojníc. V prevažnej miere išlo o chovy holsteinského plemena, resp. jeho úžitkových krížencov s domácimi dojnými plemenami (slovenské strakaté a slovenské pinzgaušké plemeno) s rôznym podielom krvi týchto plemien. V sledovanom období rokov 2006–2010 došlo na Slovensku k poklesu početných stavov dojníc v priemere o 6 % (ŠÚ SR). Naproti tomu v chovoch CVŽV priemerná veľkosť stáda vzrástla o 10 %. Priemerná produkcia mlieka na dojnicu najskôr mierne stúpala (o 6 %, resp. o 19 % v prípade údajov za SR, resp. za analyzované chovy), ale od roku 2008 došlo k plošnému poklesu mliekovej úžitkovosti na dojnicu, čo indikuje na nedostatočné využitie produkčného potenciálu zvierat základného stáda (graf 1, 2).

Priemerná dĺžka medziobdobia dojníc v chovoch CVŽV bola 439 krmných dní (KD) (+2,8 % v porovnaní s priemerom SR) a vek pri prvom otelení prvôstky 963 KD (+7,5 % v porovnaní so SR). Počet laktácií na kravu (produkčný vek) v stádach CVŽV bol mierne vyšší (+0,126 laktácie) ako priemerný údaj publikovaný za Slovensko, pričom dĺžka laktácie zodpovedala údajom PS SR (296 LD). Priemerná plodnosť kráv v chovoch CVŽV bola v sledovanom období 88 % a podiel uhynutých kráv predstavoval 6 % z priemerného stavu zvierat tejto kategórie. Priemerná produkcia mlieka bola 15,99 kg na jeden krmný deň dojnice, čo bolo o 3 % viac v porovnaní s priemernou úžitkovosťou publikovanou za Slovensko (15,95 kg mlieka). Prehľad intervalov dojivosti za jednotlivé roky v chovoch CVŽV je zobrazený v grafe 2. Kvalitatívne parametre mlieka (obsah tuku 4,24 % a bielkovín

3,22 %) za sledovaný súbor chovov sú porovnateľné s priemernými údajmi za Slovensko. Podobne trhovosť mlieka, teda podiel mlieka realizovaného na trhu z celkovej produkcie, v sledovaných chovoch (93 %) korešponduje s údajmi za Slovensko (EUROSTAT). Plnenie mliečnej kvóty na Slovensku malo klesajúci trend vývoja, pričom v priemere dosiahol 91 %. Dostupné chovateľské ukazovatele za roky 2006–2010 sú sumarizované v tabuľke 1 (CVŽV) a tabuľke 2 (SR).

Záver

Napriek tomu, že súbor chovov CVŽV je tvorený iba 15 chovateľmi dojného dobytky, možno ho považovať za reprezentatívny. Ide o chovy vybrané náhodne, umiestnené v rozdielnych prírodno-klimatických podmienkach Slovenska. Zároveň sú v týchto chovoch zastúpené všetky dojné plemenné dobytky a ich úžitkové krížence chované na Slovensku. Všeobecne však možno povedať, že úroveň produkčných ukazovateľov na Slovensku, hlavne čo sa týka dĺžky medziobdobia a mliekovej úžitkovosti kráv, mierne zaostáva za optimom potrebným na plné využitie produkčného potenciálu dojníc. *

Tento článok je venovaný pamiatke Ing. Jozefa Daňa, CSc., ako prejav uznania, úcty a vďaky za jeho celoživotnú prácu.

Článok bol realizovaný v rámci Rezortného projektu výskumu a vývoja č. 3, v rámci projektu CEGEZ č. 262201120042, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a na základe podpory projektu MZE 0002701404.

Použitá literatúra je k dispozícii u autora.

Článok bol odborné recenzovaný.

Ing. Zuzana Krupová, Ph.D.,
Ing. Monika Michaličková,
CVŽV Nitra, krupova@cvzv.sk
Ing. Emil Krupa, Ph.D.,
VÚŽV, v. v. i. Praha-Uhřetěves